

CARINA, 69, ÄR FÖRSTA PENSIONÄREN I DAGENS PENSIONSSYSTEM

ATP & ALLMÄN PENSION

■ ATP, som står för allmän tilläggs-pension, var värt tidigare pensionssystem. Det infördes 1960.

■ Systemet bestod av en folkpension som var lika för alla, och en inkomstgrundad tilläggs-pension (ATP). I detta system var pensionen kopplad till prisutvecklingen.

■ I ATP tog man dock ingen hänsyn till att medellivslängden ökade kraftigt. Det i kombination med att den ekonomiska tillväxten saktade in i slutet på 1900-talet sågs ha inneburit påfrestningar på systemet, och politikerna påbörjade då ett arbete med att reformera det.

■ 1991 tillsattes en pensionsarbets-grupp som 1994 presenterade ett förslag till ett reformerat ålderspensionssystem. Det antogs av riksdagen samma år och 1999 trädde den så kallade allmänna pensionen i kraft. Det är det som är dagens pensionssystem.

■ Den allmänna pensionen kan förenklat delas upp i inkomstpension, premiepension och garantipension.

Källor: Pensionsmyndigheten, Försäkringsvär(1)den

"Det man känner som pensionär är att om man har jobbat hela sitt liv, sen man fick börja jobba, och det har de flesta av oss i den här åldern gjort, varje dag året runt, så ska man inte behöva leva i fattigdom när man går i pension", säger Carina Bylund Sarnelid. Foto: PRIVAT

Carina Bylund Sarnelid jobbade som sjuksköterska. Foto: SHUTTERSTOCK

SÅ FUNGERAR REGLERNA

■ När du jobbar och betalar skatt tjänar du också in pengar till din framtida pension genom en pensionsavgift. Pensionsavgiften kommer dels från skatt som dras från din lön, dels från din arbetsgivares arbetsgivaravgifter. Har du eget företag betalar du in en egenavgift.

■ Det du tjänar in till pension kallas pensionsrätt. Pensionsrätten är på 18,5 procent av din pensionsgrundande inkomst, där 16 procent går till inkomstpensionen och 2,5 procent till premiepensionen.

■ Du betalar sju kronor på varje intjänad hundralapp i allmän pensionsavgift. Pensionsrätten beräknas på de resterande 93 kronorna, och landar då på 17.205 kronor. 14,88 kronor går till inkomstpensionen, 2.325 kronor till premiepensionen.

■ Förutom inkomst från anställning och eget företag är även a-kassa, sjukpenning, föräldrapenning, studiemedel och sjuk- och aktivitetsersättning pensionsgrundande.

Källor: Pensionsmyndigheten, Försäkringsvär(1)den

Sjuksköterskans egna knep: "Jag skalade bort allt onödigt"

Carina Bylund Sarnelid, 69, skulle få 60 procent av sin slutlön i pension.

I stället blev det 40 procent. Hon är den första som helt omfattas av dagens pensionssystem och berättar här om sitt liv som pensionär. – Jag skalade bort allt onödigt, säger hon.

"Det är en varm anhängare av ATP-systemet som idag träder fram ur de okända medborgarnas led och på grund av tekniska omständigheter blir "historisk"."

Så inleddes en tidningsartikel i Expressen den 5 januari 1963.

Pensionssystemet hade gjorts om och skräddaren Einar Falk blev den första i Sverige att få ATP. Han fick utbetalningsavi nummer ett av Riksförsäkringsverket.

Händelsen

tas upp i den nya boken "Försäkringsvär(1)den". Där har också författaren Håkan Svärdman, till vardags pensionsexpert på Folksam, letat rätt på "Sveriges första IPG:are".

Det vill säga: den person som var först i Sverige med att helt omfattas av det pensionssys-

tem vi har nu, som består av inkomstpension (I), premiepension (P) och garantipension (G).

Enligt Svärdman är det en kvinna som heter Carina Bylund Sarnelid.

Hon föddes i Stockholm den 1 januari 1954, tog sin examen tjuo år senare och har sen dess jobbat som sjuksköterska på olika positioner och olika platser inom offentlig sektor, bland annat som mellanchef.

Senast på en kirurgiklinik i Oskarshamn.

Får 40 procent av slutlönen

I dag är hon pensionerad och bosatt i Mönsterås.

– Det känns ganska bra att vara pensionär, men nog är det mindre pengar att leva på än

när jag jobbade. Jag klarar mig bra, men skillnaden är ganska stor, säger Carina Bylund Sarnelid, 69, när KvP ringer upp.

Hon började ta ut sin pension för fem år sen, men till en början fortsatte hon jobba extra. Hon har också en pensionsförsäkring, som hon tecknade i mitten av 20-åren, som har hjälpt till att dryga ut pensionen.

– Men när det gäller den allmänna pensionen ligger den på ungefär 40 procent av min slutlön, berättar Carina Bylund Sarnelid.

Hon tillägger:

– Det är verkligen inte bra. Ska man kunna ha en någotsånär liknande standard som pensionär måste man plocka privata pensionsförsäkringar, om man inte har haft en position där man får en massa från jobbet. Men har man som jag jobbat i offentlig sektor i hela sitt liv har man inte det.

Målet när det nya pensionssystemet sjöattes 1999 var att pensionerna skulle motsvara minst 60 procent av slutlönen – precis som i det gamla systemet. Så har det inte blivit.

I stället har pensionerna "rasat kraftigt", konstaterar Håkan Svärdman i sin bok. Enligt honom beror det på tre faktorer: för låg pensionsrätt, för låg pensionsavgift samt ökad livslängd i befolkningen som inte kompenseras av höjd pensionsålder.

Rådet: Pensionsspara privat

Med tiden har därför tjänstepensionen kommit att bli allt viktigare för den totala pensionen. Det är även smart att pensionsspara privat.

Det råder också Carina Bylund Sarnelid till.

– Ja, för det känns inte som att det inom en snar framtid kommer att ske en revolution på pensionsområdet, där blivande pensionärer kommer att få en bättre procent av sin slutlön i pension.

Den pensionerade sjuksköterskan delar också med sig av ett trick för att anpassa sig till lägre inkomster som ny pensionär:

– Det jag gjorde var att se över mina utgifter och inkomster. Sen skalade

jag bort allt som var onödigt, allt jag inte behövde för mitt livsuppehälle, till exempel prenumerationer och medlemskap i föreningar. Sen satt jag still i båten ett tag för att se hur långt pengarna räckte, och sen har jag kunnat plocka tillbaka en sak i taget.

Förhållandevis bra i Sverige

Även om det inte blev som politikerna hade tänkt och Carina Bylund Sarnelid i dag har betydligt lägre inkomst än som yrkesaktiv säger hon att vi i Sverige ändå har det bra, jämfört med flera andra länder.

– Vi har något att leva på och det finns försäkringssystem som fångar upp oss så att vi inte lever i total misär. Det får

man tänka på ibland, så att man inte klagar för mycket.

Vad är det bästa med att vara pensionär jämfört med att jobba?

– Att slippa passa tider. Det är nog det bästa, att få ligga i sängen på morgonen tills man själv vill gå upp.

Linette Israelsson linette.israelsson@expressen.se